

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

Psihologia unui articol anticatolic.

În 13 Iulie „Patria” a publicat un foileton scris de dl Septimiu Popa, preot greco-catolic și profesor de religie catolică la un liceu de fete din Cluj. Scrisul acesta merită să fie reprodus și însoțit de câteva note.

„În cursul lunii trecute unele ziare bucureștene au ridicat proteste împotriva participării active a preoților români-uniți la procesiunile organizate de biserica romano-catolică în ziua de Joia Verde, adică la așa-numitul „festum Corporis Domini”. Ziarele din chestiune nu-și vor fi dat seama, desigur, că acest soi de colaborare în cele sacre din Ardeal nu constituie o regulă generală. E vorba, adică, numai de cazuri izolate, ori de un regretabil obicei introdus încă în timpul stăpânirii ungurești, dar numai în anumite regiuni. ~~Colaborările~~ „in sacris” cu romano-catolicii se fac fără știrea și învoirea autorităților superioare bisericesti, cari își dau perfect de bine seama de motivele de ordin național-românesc ale inutilității colaborărilor de acest fel. Pe teritoriul arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș obiceiul s'a introdus numai în Săcuime. Acum, poate, nu se mai practică prin acele părți. Credincioșii, preoți și mireni, aparținători arhidiecezei, s'au scandalizat, bunăoară la Dej, când cu prilejul ultimului congres al „AGRU”-lui au văzut preoți romano-catolici, îmbrăcați în ornate, participând activ la procesiunea ro-

mânească. Ei știau prea bine, că e vorba de întoarcerea unui împrumut.”

Se constată, așadar, că amestecul cu ceremoniile catolice și viceversa al catolicilor (nepoftiți de nimeni) cu ceremonii greco-catolice se face și fără știrea autorităților bisericesti superioare greco-catolice.

Se mai constată că, dacă-i lac broscii s'adună și dacă-i — „AGRU”, s'adună și catolicii.

Obiceiul, zice dl S. Popa, este „regretabil”. Dar este mai mult, este și grotesc, și decadent, și obraznic.

Să continue, însă, dl S. Popa:

„Ziarele românești din Ardeal au combătut promiscuitatea aceasta și înainte de unirea cu patria-mamă, considerându-o drept un act de slugarnicie, iar pe preoții români-uniți, cari participau activ la procesiunile romano-catolice, drept nește „ministrianți” ai romano-catolicilor. Relațiile dintre așa-numita „națiune alcătuită de stat” a Ungariei de odinioară și națiunea română, erau mult mai încordate decât să se poată admite astfel de colaborări „in sacris”. Cele trei sinoade provinciale române-unite au luat măsuri cât se poate de energice pentru a scoate la iveală uriașa deosebire dintre catolicismul romano-catolic și cel al bisericii române-unite, îngrijindu-se de păstrarea intactă a ritului oriental. Cel de-al treilea sinod provincial, ținut la Blaj

în anul 1900, a reînnoit actul unirii cu Roma, dar declarând cu toată hotărârea, că această reînnoire se face „între marginile așezămintelor apostolice ale bisericii răsăritului”. Scriitorul acestor rânduri își aduce aminte că toate încercările lui de-a dobândi dela Blaj permisiunea celebrării unor liturghii în zilele comune ale Postului Mare, au fost zădărnice. Nu înțelegeam pe-atunci rostul acestei „încăpăținări”, dar acum, îl înțeleg pe deplin.”

Salut cu respect curajul de-a le spune pe nume acestor fapte:

Promiscuitate!

Slugarnicie!

Degradarea la rolul de simpli *ministrianți!*

Și toate acestea, firește, în contradicție cu marele sinod al treilea provincial (1900)!

Se pare că sinoadele acelea nu au efect în anumite capete bine sucite spre catolicism...*)

Mai departe cu dl S. Popa:

„În regiunile și localitățile, unde pe față, ori pe sub mână, s'a introdus promiscuitatea, — căsătoriile mixte erau mult mai numeroase decât în alte regiuni și localități. E interesant să se știe, că astfel de căsătorii în mai bine de 90 la sută ale cazurilor se încheiau și se încheie și azi, — între mire român-unit și între mireasă romano-catolică ungueroaică. Aceasta nu din motivul că

*) Pentru înțelegerea cuvântului *promiscuitate*, explic că ea se practică de ex. în șetrele țigănești, pe unde mamele învață pe fiii lor a face ce fac femeilor lor bărbatului... Etc.

„...trebuia să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Isus, care însuș a zis: „este mai fericit să dai, decât să primești.”

Fapte, 20. 35.

ochii româncelor ar fi fost mai puțin strălucitori decât ai ungueroaicelor, ci cu totul din alte motive. Ungurii cunoșteau prea bine rolul, ce femeia îl are în familie. Ei și-au dat seama, că primele cuvinte un copil le învață dela mamă-sa. Introducând o ungueroaică într'o familie românească, ei așezau temeliiile viitoarei maghiarizări a acelei familii. În familia românească ungueroaică era, — conștientă, ori inconștientă, — reprezentanta ideii de stat național unitar maghiar.”

Aici s'a pus mâna pe-o rană profundă a Ardealului: Căsătoriile mixte! Plecați, de pildă, la Careii-mari și vedeți câți ofițeri români au soții ungueroaice; cercetați Mureșul, tot județul, și mirați-vă de multul amestec cu ungueroaicele... Este boală, este rană... Promiscuitatea religioasă ajută mult la întinderea acestui fenomen trist. El ar merită un studiu complet și util romanizării Ardealului.

„Pentru înlăturarea neplăcerilor provenite din situații de acest fel, Scaunul Apostolic a luat din bună vreme cuvenitele măsuri, enunțând înainte de toate, că în cazul căsătoriilor încheiate între romano-catolici și greco-catolici, amândoi soții își păstrează pentru tot restul vieții ritul lor. Trecerea dela un rit la altul nu se admitea decât în cazuri cu totul excepționale, de pildă, când se dovedea, că nici în localitate și nici în regiunea din chestie nu există preot și biserică de ritul respectiv. Condiția esențială a trecerii era prealabila

FOILETON

Psihologia sectarului român.¹⁾

— Date asupra sectarilor români. —

În Ianuarie 1933 am întreprins o anchetă asupra sectarilor români.²⁾ Fixându-mi ca problemă aflarea cauzelor trecerii la sectari, am compus și răspândit următorul:

CHESTIONAR

asupra cauzelor trecerii la sectari.

INSTRUCȚIUNI

Se vor examina exclusiv indivizi de naționalitate română, peste 18 ani, de preferință foști ortodocși (eventual gr.-cat.) și trecuți efectiv la vre-o confesiune denumită sectă (conf. neistorică), din cât mai variate părți a eparhiei ort. rom. Cluj.

Datele să fie exacte și sincere.

Răspunsurile se vor da pe o coală de hârtie

¹⁾ Continuare la ceea ce am scris în numerii 40, 41 și 42 din anul 1933 a „Renașterii”.

²⁾ Scopul precis al anchetei nu era acela de a găsi cauzele trecerii la sectari, ci de a verifica, în ce măsură metoda chestionarului, atât de utilizată în psihologia empirică, ar putea fi utilă în probleme de ordin religios-moral.

în ordinea în care sunt puse întrebările din chestionar fără să se mai reproducă întrebarea, ci numai numărul ei.

I. Date personale.

1. Numele și pronumele.
2. Domiciliul.
3. Ocupațiunea.
4. Etatea.
5. Sexul.
6. Starea familială (căsătorit, necăsătorit).
7. Câți copii are?

II. Date biografice.

8. Părinții, domiciliul și ocupația lor.
9. Părinții erau religioși?
10. Evenimente mai importante din viață. (Nenorociri, bucurii. A petrecut o viață sbuciumată?)
11. Prin ce medii sociale a trecut? (A fost servitor? Orașe mari, țări streine, război etc.)

III. Condiții de viață materială.

12. De ce avere dispune?
13. Își câștigă pâinea cu greu?
14. Are greutăți de ordin material?

IV. Viața sufletească. (Înainte de convers.)

15. Ce pregătire școlară are?
16. Ce cunoștințe câștigate pe altă cale?

17. Cultura religioasă dinainte de trecere (dogmatică și morală).
18. Atitudinea religioasă (era un om cu frica lui Dumnezeu, își îndeplinea datorințele creștinești, ori era contra lucrurilor bisericesti, nu mergea la biserică, nu ținea posturile, sau era indiferent față de tot ce era religios).
19. Atitudinea morală (era un om moral, nu umbla beat, nu nedreptătea pe altul, nu mințea, nu fuma, nu avea legături sexuale nepermise; ori era tocmai contrarul).
20. A avut preocupări de ordin politic?
21. A avut vre-o aversiune față de biserică și din ce motive?
22. A avut un sbucium după o nouă viață mai bună, mai curată? Din ce motive? (mustrare de conștiință, frica de pedeapsa lui Dumnezeu, frica de viața viitoare etc.)
23. A căutat mângăere la sectari din îndemn propriu, ori îndemnat de cineva?
24. Ce l-a captivat mai mult din noua religie?
25. Cât timp a durat catechumenatul?
26. Data rebotezării.
27. Schimbări în atitudinea religioasă (cetirea Bi-

invoire a episcopului. Decretul papal așadar putea să fie un puternic mijloc de apărare al Românilor căsătoriți cu Unguroaice. Agenții politice de maghiarizare au inventat însă o ciudată armă de... atac. Românul era îndemnat să treacă la calvini, ori să devină fără confesiune. Dela calvini, apoi, putea trece cu ușurință și fără vre-o piedică, la rom.-catolici. Când, pe urma intervenției Blajului, Scaunul Apostolic a enunțat, că în astfel de cazuri nu se admite decât reînțoarcerea la greco-catolici, agenții politice de maghiarizare au recurs la alt expedient. Cei trecuți la calvini, ori deveniți „fără confesiune“, nu mai treceau la romano-catolici, dar practicau romano-catholicismul, iar în cazul morții erau îngropați de preotul romano-catolic. Din motive de ordin național-unguresc preoții calvini nu puneau nici o piedică în calea unei astfel de „operațiuni“. În ce privește pe copii, decretul papal spunea lămurit, că aceștia urmează toți, fără excepție, ritul tatălui lor. Considerând că aproape numai bărbați români se căsătoreau cu femei ungueroaice, acest decret a fost favorabil românismului. Păcat numai, că nu se prea executa. Cu toate că decretul Scaunului Apostolic era înregistrat și în legile statului ungar, oficiul stării civile numai pe băieți îl considera greco-catolici, iar pe fete romano-catolice. Preotul romano-catolic, apoi, fără absolut nici o muștrare de conștiință boteza, uneori pe toți copiii, de amândouă sexele, iar alteori numai pe fete, cu toatăcă nici pe acestea nu avea dreptul să le boteze. Un alt decret papal, care enunță, că în acest caz toți copiii născuți din căsătorii mixte au să urmeze ritul tatălui, înțelege ori-cine, că a fost numai mazeră pe perete.“

Textul de mai sus desvăluie o babilonie de amestecuri, cu care greu se luptă, cu care însă lupta trebuie dată.

Statul român nu crede că și aici este o problemă care-l privește? Etnicește...

Zice mai departe dl S. Popa:

„Aceste stări de lucruri nu s'au schimbat, nici după unire. Avem și azi cazuri destul de frecvente, când fetița unui Român unit e înregistrată la oficiul stării civile ca romano-catolică și botezată la romano-catolici.

La școală, apoi, pe baza extrasului de botez, o astfel de fetiță ascultă lecțiile de religie unguerește, la rom.-catolici. În cazurile de tot rare, însă, când soțul e romano-catolic, iar soția greco-catolică, decretul papal se respectă întocmai, pentru că atunci e favorabil Ungurilor. Spun unii, că acum am avea și romano-catolici români, în Moldova. Aceia sunt însă în Moldova, iar noi suntem în Ardeal. Acum, după unire, s'au înmulțit considerabil trecerile dela greco-catolici la romano-catolici. În orașul Satu-Mare într'un singur an s'au înregistrat 18 treceri de acest fel, iar treceri dela romano-catolici la greco-catolici nici măcar una singură. Acum câteva luni organul oficial al unei eparhii române-unite a anunțat, că episcopul eparhial a permis unei fetițe de 14 ani să treacă la romano-catolici, pentru a face noviciatul în nu știu ce ordin călugăresc. Am ajuns așadar să dăruim streinilor... suflete românești.“

Rândurile acestea constituie o demascare a unor fenomene care se petrec ocult: Ne catolicizăm și acum, în statul român, pentru că acest catolicism îl rumegăm la iesețele greco-catolice!

Spune dl S. Popa mai departe:

„În fața acestor triste stări de lucruri eu adresez tuturor celor competenți marea întrebare: Unde mergem? Biserica română-unită nu mai e o cetățuie a naționalismului intransigent? N'a sosit oare vremea să ne trezim la trista realitate? Foaia săptămânală „Unirea“ din Blaj, în numărul din 30 Iunie, comentează constituirea așanumitei „confraternități a terțiarilor franciscani români“ la Cluj, spunând însă, verde, că astfel de lucruri ar trebui să se facă în cadre românești, prin mijlocirea călugărilor români ai ordinului Sf. Vasile. Blajul a desaprobat și altădată hiperzelul unor preoți, cari introduc în biserică noastră obiceiuri și servicii divine în afară de „marginile așezămintelor apostolice ale bisericii răsăritului“. Am ajuns până acolo, încât absolutul unui institut teologic din streinătate a cerut invoirea episcopului său, ca să poată sluji liturghia și după ritul romano-catolic. Noul Liturgier, al cărui text s'a stabilit la Stăna-de-Vale

(nu la Blaj, unde ar fi trebuit să se stabilească), ne spune, că preotul trebuie să facă liturghia cu pâine dospită, cu excepția cazurilor de necesitate, deschizând astfel calea unei și mai cumplite abateri dela apostoliceștile rânduieli... Credem, că ar trebui să se dea un răspuns clopotului, ce acum două săptămâni „Unirea“ l-a tras într'o dangă. Credem, că ar fi urgent necesară întrunirea unui nou sinod provincial, care să pună capăt haosului, ce de prezent domnește în biserică română-unită. Ori, cel puțin, a unei conferințe episcopice. Între biserică română-unită și cea romano-catolică unguerească, din motive de ordin superior național-românesc, nu pot să existe decât relații diplomatice. În cadrele catolicismului universal României-uniti își au rostul lor cu totul deosebit de cel al romano-catolicilor. Sinodul provincial, ori conferința episcopilor români-uniti, ar trebui să pună la punct chestia căsătoriilor mixte, cea a trecherilor dela un rit la altul și alte chestiuni de acest fel. Tuturor acestora (oameni de bună credință, o recunoaștem), cari își închipuie, că ridicarea spre înălțimi a bisericii române-unite se poate face numai prin rătăcirea pe alte meleaguri, să li se spună verde, că această ridicare e mult mai posibilă urmând drumul

cel drept, indicat de sinodul provincial al treilea. Casa noastră n'are lipsă de nici-un cuiu strein.“

În biserică greco-catolică „domnește de prezent haosul.“ Dar atunci ea ce mai este — biserică?! Scriitorul greco-catolic este speriat de — haos și cere chiar un sinod ori o conferință episcopicească, pentru că să se facă rândueala în promiscuitatea romano-catolică, spre care — așa se pare — s'a pornit multă lume.

Dar dacă episcopii sunt protectori ai promiscuității?

Dar dacă chiar ei vor zăpăci pe sinodali?

Dar dacă Lugoju și Oradea vor fi două lașități?

Domnule Septimiu Popa, mai scrie; adună-te cu cei de-o părere cu D-Ta; scrieți toți; vorbiți de pe amvoane; și nu vă dați bătuti de lupii catolici cari se năpustesc iarăși spre oile românești.

Așteptăm!

G. Bogdan-Duică

F. O. R.-ul din cercul Reghin.

— Un model de organizație. —

Publicăm cu deosebită plăcere raportul despre activitatea F. O. R.-ului din cercul Reghin. Grație distinsului fruntaș al Bisericii noastre, dl Dr. Eugen Nicolară, omul de suflet, de muncă neobosită și de jertfă impresionantă, s'a ajuns la acțiuni și realizări minunate, vrednice de atențiunea și recunoștința Eparhiei întregi.

Suntem siguri, că celelalte cercuri ale F. O. R.-ului vor găsi aici un admirabil izvor de inspirație pentru opera religioasă-culturală atât de hotărâtoare, la care s'a angajat marea instituție ortodoxă a mirenilor din Mitropolia Ardealului.

„Frăția Ortodoxă Română“ s'a înființat în anul trecut, dintr'o impe-

rioasă necesitate a sufletului românesc. Ea înseamnă o puternică reînțoarcere la altarul credinței strămoșești și o înregimentare conștientă în falangele de apărare a Sfintei noastre Biserici drept măritoare, contra curentelor subversive de destrămăre și de demoralizare. Era timpul suprem să ne trezim la realitatea îngrijorătoare și să pornim lupta contra neîmpăcaților dușmani, cari au înțeles să atace fortăreața invincibilă deja de zeci de secole: Credința strămoșească, care a constituit, alături de graiul românesc, piatra de rezistență și de mântuire a neamului românesc. Această fortăreață a fost ținta tuturor atacurilor date în beznaticul

bliei; respectarea sărbătorilor; rugăciuni; cercetarea adunărilor religioase etc.)

28. Schimbări în atitudinea morală (face milostenie; nu bea; nu fumează; nu injură; e mai iertător etc.)

29. A rămas statornic în îndeplinirea cerințelor noiei vieți? Cât timp?

VI. Observațiuni.

Anchetatorul va trece tot ce crede că ar putea lămuri adevăratele motive a trecerii la sectari.

* * *

Am primit prea puține răspunsuri, — abia 46, — ca să se poată trage concluzii hotărâte. Ele dovedesc totuși, că numai cercetări de acest fel, vor putea stabili precis cauzele trecerilor, fără cunoașterea cărora biserică nu poate lua măsuri serioase de profilaxie.

Din cei chestionați sunt 33 bărbați și 13 femei. Toți chestionații sunt săteni din județele Someș, Năsăud, Alba, Murăș și Turda. Datele asupra vârstei (25—65 ani) ne arată, că avem a face cu oameni în epoca maturității, potrivită pentru manifestări religioase subiective. După ocupație sunt: 2 comercianți, 1 comerciant ambulant cu fructe, 1 pantofar, 1 croitor, 1 plugar predicator adventist, 1 plugar proprietar de camion de transport, 3 cercurari și 23 plugari; 1 comerciantă și

12 casnice. Ținând seamă numai de ocupația bărbaților, în procente avem 30% neplugari sectari, ceea ce ar însemna, că sectarismul cucerește mai mult în pătura micii burghezii, resp. a proletariatului. Constatarea aceasta dă câștig de cauză acestora, cari cred, că sectarismul în sânul poporului român nu e altceva, decât un fenomen însoțitor a crizei de cultură, prin care trece poporul românesc în această epocă de tranziție dela viața primitivă, tradițională, la viața civilizată, apuseană.

După starea familiară avem: 1 necăsătorit în vârstă de 32 ani, dar care îndeplinește slujba de misionar adventist și pentru care e retribuit, 2 văduvi, 5 văduve, 2 fete, având fiecare câte un copil nelegiuit, restul căsătoriți. În cazul celor două fete, tocmai nașterea nelegiuită a fost cauza trecerii, misionarii sectari exploatănd „rușinea“ lor, iar „frații“ dovedind mai multă înțelegere pentru această faptă. Părinții subiecților în 39 cazuri au fost religioși și în 7 cazuri indiferenți. Religioșii reprezintă deci 85% față de 15% indiferenți. Această religiositate a părinților nu se putea să nu aibă o influență cel puțin în sensul, că a menținut vie în subiecți preocuparea de probleme religioase.

Examinând starea culturală a subiecților, avem: 6 analfabeți, (2 bărbați și 4 femei). Procentul bărbaților analfabeți (6%) e foarte redus în raport

cu procentul analfabeților în sânul poporului român. Ceea ce ar însemna, că oamenii știutori de carte sunt mai pasibili pentru propaganda sectară decât analfabeții. Evident însă, că numai între anumite condițiuni.

Cea mai importantă dintre aceste anumite condițiuni este lipsa unei culturi sistematice. Nici unul dintre chestionați n'a terminat decât școala primară rurală, prestarea căreia — după cum se știe — mai ales înainte de aceasta cu 15—25 ani, nu a fost tocmai la înălțime. Singurul izvor de cultură, în afară de ceea ce putea da școala, a fost — în toate cazurile — Biblia și scrierile sectare. Iar cu o astfel de hrană nu se putea ajunge decât la sectarism.

Aceasta cu atât mai vârtos, că absolut nici unul dintre subiecții chestionați n'au avut cunoștințe religioase, care să treacă peste limita rostirii pe de rost a unor rugăciuni.

Lipsa aceasta a unei cât de elementare culturi religioase se împreună, — după cum se va vedea mai târziu, — cu o pronunțată trebuință religioasă.

Cel dintâiu indiciu în direcția aceasta îl constituie numărul mare a autodidacților: 7 (5 bărbați și 2 femei, mai mult de 15%). Avem a face deci cu oameni, cari stăruiau să găsească un răs-

haos a timpurilor postbelice. Ele s'au întezit mereu și credinciosul nostru popor, cu încremenire a trebuit să constate nemaipomenita îndrăzneală a unor politicieni, cu numele doar români, cari au militat pe lângă legiferarea unor legi care sunt dușmănoase conservării unității noastre de credință, dar în aceeași măsură și unității noastre naționale. Poporul, amărit și consternat, așteaptă îndreptarea acestor capitale greșeli. În F. O. R. nu vede numai o apropiere sufletească de Sfânta Biserică, ci așteaptă cu încredere să vină o puternică apărare — așa precum a fost în trecutul nostru istoric — a sufletului întreg și a inimei românești întregi, a vieții românești întregi, trăită pe pământul Patriei scumpe, dela leagăn până la mormânt, alături de Sfânta Biserică a credinței strămoșești. Astăzi mai mult, decât oricând, o dorință arde în fiecare fiu a neamului nostru: A trăi, a munci, a lupta în sânul Bisericii și a Patriei, a trăi pentru Biserică și pentru Patrie, dar gata și de suprema jertfă pentru Biserică și pentru Patrie!

Animați de această dorință ne-am înregimentat și noi în armata de curând întemeiată a F. O. R. și la 29 Octombrie 1933 am pus bazele cercului din protopopiatul Reghin, pornind la luptă pentru a duce la atingerea țelurilor mărețe, urmărite de Biserică noastră conducătoare și luptătoare. Iar acum venim la această marea adunare generală, unde ~~salutam în fruntea noastră pe toți Sfinții părinți, preoții slujitori la altarele protopopiatului nostru, precum și cele câteva mii de suflete creștinești din româneștile sate apropiate. Aici în fața tuturor, precum și în fața marilor noștri, aducem dovada străduințelor noastre dela constituire și până astăzi. Deși intervalul de timp este considerabil de scurt, totuși cu o justificată satisfacțiune și mândrie, trebuie să înșirăm luptele noastre și realizările noastre legate de multe~~

jertfe, care ne întăresc în convingerea noastră că suntem porniți pe drumul cel adevărat, indicat de luminații Arhieriei și conștiinții intelectuali întemeietori a F. O. R.

Iată dar munca noastră strădănică și iată și faptele noastre jertfelnice din anul de activitate 1933/34:

I. Îngrijirea bisericilor.

Cercul nostru, prin președintele lui, a reparat pe cheltuiela proprie, exteriorul bisericii ort. din Reghin, dându-i un exterior îngrijit, curat, orășenesc, arătând și prin aceasta că înțelegem să iubim podoaba Casei Domnului.

II. Ridicarea sfintelor cruci.

Tot în Reghin, în curtea sf. Biserici, s'a ridicat o troiță în stil românesc, de o frumusețe cum nu s'a obișnuit pe aici, cu dorința ca acest gen de alcătuire să se răspândească cât mai mult în regiunea noastră.

O asemănătoare sfântă cruce s'a ridicat și lângă spitalul public din Reghin.

III. Îngrijirea crucilor.

Am luat în programul nostru de activitate permanenta îngrijire a tuturor crucilor din protopopiatul nostru, cari în unele locuri sunt atât de părăsite de orice îngrijire, încât constituiesc o dojană arzătoare a simțului de bun creștin și un motiv de înjositoare muștrare din partea dușmanilor sfintei cruci.

Pentru a repara această nepăsare, am îngrijit, am refăcut și am revăpsit în acest an 12 cruci, urmând să aducem în stare de demnitate bine meritată toate crucile din protopopiatul nostru și a le da o îngrijire sistematică.

IV. Monumentele Eroilor.

Eroii neamului nostru, cari au jertfit însăși existența lor pe altarul sfânt a luptelor duse pentru reîntregirea Patriei scumpe, în multe locuri nu și-au primit nici singura lor recompensare. Nu știm ce să acuzăm

mai mult: nepăsarea sau neglijența, lipsa de înțelegere sau nepriceperea tuturor acelor cari timp de 20 ani, dela izbucnirea războiului, ar fi avut imperioasa datorie să eternizeze numele scobit în piatră a eroilor ce nu s'au mai reîntors de pe câmpurile sfâșietoarelor lupte.

Chiar din motivele de sus, fără de-a aduce vre-o acuză nimănui, credem că F. O. R. are îndatorirea de a lua în frumosul său program și inițiativa de a ridica și de a îngriji monumentele eroilor, care trebuie să servească generațiilor viitoare un înflăcărat exemplu de iubire, de credință de Neam și de Țară.

Cercul Reghin a F. O. R. a și început munca de realizare a programului său în acest înțeles.

1. A suportat cheltuielile de terminare și de inaugurare a monumentului impunător din comuna Ibănești, care deja de 15 ani stă neterminat și care la 1 Iulie a. c. a fost sfințit.

2. A ridicat pe cheltuiela proprie un frumos monument eroilor din comuna Nadăș, care la 17 Iunie c. a fost sfințit cu un festival impunător de manifestațiuni de credință și de cultură românească.

3. În asemenea condițiuni, tot pe spesele noastre, s'a ridicat un monument eroilor din comuna Petriș, care a fost inaugurat la 8 Iulie a. c.

Altele sunt deja în lucrare și avem de gând să se ridice în toate satele noastre monumente, pentru acei eroi, cari nu trebuiesc dați uitării niciodată.

V. Propaganda morală-culturală.

Am însoțit în munca lor pastorală preoții noștri, am luat parte la cercurile lor religioase, am susținut și am secondat prin conferințele noastre activitatea lor rodnică și atât de necesară pentru restabilirea echilibrului moral răsturnat de atâtea acțiuni subversive de destrămare.

Dar am avut tot sprijinul harnicilor și bunilor noștri păstori sufle-

tești și în propaganda noastră culturală.

Pentru a produce un efect cât mai puternic în sufletele sătenilor, am procurat un aparat și filmul *Viața lui Iisus*, care a fost rulat în 17 sate: Ibănești-sat, Ibănești-pădure, Hodac-sat, Hodac-pădure, Jabenița, Reghin, Filea, Aluniș, Idicel-sat, Idicel-pădure, Deda, Petriș, Dumbrava, Vătava, Râpa-de-jos, Porcești și Deleni, în legătură cu acest film s'au ținut în total 36 conferințe.

Apoi am organizat conferințe în biserici, în legătură cu serviciul divin, în comuna Hodac, Ibănești, Reghin și Urșiul-de-sus.

S'au înscris până acum 826 membrii, plătind taxa de 1 Leu anual.

VI. Broșuri.

Pentru a ușura eficacitatea muncii noastre am întocmit câteva broșuri, care lămuresc scopurile urmărite de F. O. R., dar și cu gândul de a lăsa în mâna tuturor cetitorilor ortodocși câte o cărticică doveditoare și îndrumătoare. Iată broșurile:

1. „*Frăția ortodoxă română*“ Explică pe scurt și pe înțelesul tuturor ce este această înaltă și creștinească societate.

2. „*Ce vrea Frăția ortodoxă română*“ Arată gândul ei nobil și sublim și programul de activitate.

3. „*Cele 12 porunci ale bunului creștin*“ Indică comportarea în viață a românului ce se numește bun creștin.

VII. Venite și Cheltuieli.

Aparatul: Páthé Film . . . Lei 12.000
Pentru monumentul eroilor din Ibănești Lei 16.000
Pentru monumentul eroilor din Nadăș Lei 3.500
Pentru monumentul eroilor din Petriș Lei 4.000
Pentru 2 troițe Lei 4.600
Pentru Broșuri Lei 2.600
Pt. repararea a 12 cruci . Lei 4.200
Pt. repar. Bisericii Reghin Lei 3.000

Cheltuieli total Lei 49.900

Venite total . Lei 826

Chelt. rămase . Lei 49.074

puns la preocupările lor îndreptate în spre domeniul religios și l-au luat de acolo, de unde l-au găsit, ori unde li s'a îmbiat.

Scrutând antecedentele vieții celor chestionați, în 23 de cazuri ni se indică *viață sbuciumată*, iar în 23 cazuri *viață obicinuită*. Dar și în aceste din urmă 23 cazuri numai 7 indivizi au trăit în mediul sătesc obicinuit, 16 au trecut prin diferite medii sociale: orașe mari, războiu, țări streine, ceea ce a lăsat desigur urme adânci în sufletul lor.

Dintre 46 chestionați, 9 au trăit în mediul sătesc obicinuit, 7 având o viață obicinuită, 2 o viață sbuciumată (1 femeie având în mare grad patima amorului, 1 femeie fiind neconsolată pentru pierderea soțului). 37 indivizi au trecut prin medii sociale foarte diferite. (America, București, orașele mai mari din Transilvania etc.) Cei trecuți prin mediu social străin, reprezintă 81%. Faptul acesta constituie o dovadă, că sectarismul prinde mai degrabă între oamenii, cari s'au înstreinat de disciplina *tradiționalismului* sătesc și au ajuns să aibă gusturi pentru viața orășenească. Încă un indiciu de criză culturală.

Atitudinea religioasă a sectarilor chestionați înainte de trecere a fost în 3 cazuri adânc religioasă: un bărbat în vârstă de 32 ani, care ajuns în București, a intrat în seminarul misionar al

baptiștilor de acolo și a devenit predicator; 1 femeie văduvă de 55 ani, care trăește cu feciorul ei sectar și stă sub influența acestuia; 1 bărbat de 37 ani, care mărturisește că toată viața lui a fost muncit de dorul de a cunoaște adevărul. Au fost religioși mai mult numai prin constrângerea tradiției 20 indivizi, iar 23 au fost indiferenți.

Atitudinea morală în 19 cazuri e corectă (14 bărbați și 5 femei). În celelalte 27 (59%) cazuri e indicată ca lăsând foarte mult de dorit. *Viciile* ce se impută bărbaților e beția, furtul și cearta, iar femeilor amorul liber. Dacă ținem seamă de religiozitatea părinților, atunci avem dreptul să credem, că această stare de păcătoșenie formă pentru indivizi o permanentă stare de neliniște, de muștrare de conștiință, care a putut fi ușor exploatată de misionarii sectari.

Examinând condițiile de viață a celor chestionați avem: 4 între condiții materiale bune (1 comerciant, 1 croitoreasă, 2 plugari, dintre cari unul a fost în America, iar celalalt a fost — după propria mărturisire — totdeauna preocupat de chestiuni religioase), 13 indivizi între condiții materiale suficiente, iar restul de 29 *foarte săraci* (63%). Situația economică precară constituie deci un foarte important factor în lățirea sectarismului, căci ține mereu sbuciumat sufletul săracului, care va fi dis-

pus să atribute sărăcia lui pedepsei lui Dumnezeu și nedreptății omenești.

Aversiune față de biserică strămoșească avem numai în 5 cazuri, dintre cari două sunt *mândrie* jignită (o femeie apostrofată de conducătorul corului bisericesc și un bărbat căzut la alegerea de crâșnic), în celelalte trei cazuri de aversiune se indică drept motiv lipsa de atitudine morală corectă a credincioșilor. Ceea ce înseamnă, că avem a face cu un *simț moral* foarte dezvoltat, care își căuta mediu prielnic pentru desfășurare, pe care l-a găsit în sectă. Toți chestionații afirmă, că *nu au și nu au avut niciodată preocupări de ordin politic*. 1 plugar își mărturisește ura și disprețul față de bogății satului, pentru mândria lor, atitudine ce ar putea fi taxată drept aplicare spre comunism. 1 comerciantă se declară antisemită, aceasta probabil din cauza ocupației ei, unde se vede concurată de evrei. Această lipsă de preocupare față de problemele politice, dovedește o „sărăcie cu duhul“, o completă părăsire a soartei lor în seama prevedinței divine, deci *o trebuință religioasă pronunțată*.

(Va urma)

Pr. ION GORON

Cetiți și răspândiți „Viața Ilustrată“

Toate aceste cheltuieli, precum și deplasările au fost suportate de președintele cercului Reghin a F. O. R.

Încheiere.

Aceste puncte, înșirate aici, sunt rodul muncii noastre și a străduințelor noastre de până acum, ele nu sunt nici multe, nici mari, ci sunt începutul unor înflăcărâte dorințe, dintre cari am voi să putem, în viitor, realiza cât mai multe pentru în-

tărirea credinței strămoșești pentru ridicarea și înălțarea iubirii de Neam și de Țară, pentru care e mândrie să trăiești luptând și e glorie să aduci ori-ce jertfe.

Raportul de mai sus a fost citit de către dl *Dr. Eugen Nicoadă*, președintele F. O. R. din cercul Reghin, în adunarea generală ținută la 1 Iulie a. c. în comuna Ibănești-sat.

INFORMAȚIUNI

Personale. Anunțăm cu plăcere, că P. Sf. Sa Episcopul nostru Nicolae se află la băile Sovata, unde va sta până la 15 August. La această dată se va reîntoarce iarăși la reședință, unde cu puteri înnoite și dragostea de muncă va continua sfera tot mai largă de activitate apostolică și națională perpetuă. Dorim deplină sănătate și acumulare de noi puteri de muncă, pentru încoronarea tuturor operelor ce-L ilustrează.

Serviciile divine și predici la bisericile din Cluj. *La Catedrală:* *Duminecă, 29 Iulie*, predică Pr. G. Relea. *Duminecă, 5 August*, predică Pr. I. Cioara. *Luni, 6 August*, (*Schimbară la fafă*), predică Pr. Valer Mateiu. — La biserica „*Sf. Nicolae*”: predică Pr. Aurel Mușat. — La biserica „*Coborârea Duhului Sfânt*”: predică Pr. Ioan Cociuban.

O zi de sărbătoare la Sovata-Băi. Sărbătoarea Sf. Ilie, pentru vizitatorii stațiunii Sovata, a fost adevărată zi de praznic creștinesc și național. Sf. liturghie s'a celebrat — cu asistența P. Sf. S. Episcopului Nicolae Iva'n al Clujului, care își face cura obicinuită în această stațiune, — de P. O. Romul Popa, protopopul Ludușului, cu un fast deosebit, răspunsurile fiind date de corul conservatorului din Tg.-Mureș, condus cu multă măiestrie de dl C. Alexandrescu. După terminarea sf. liturghii s'a servit de protop. R. Popa și G. Oprean un parastas pentru Regele Ferdinand. Muzica militară a intonat rugăciunea în timpul citirii evangheliei și a rugăciunii de deslegare.

După terminarea slujbei, P. Sf. Episcop Nicolae, într'o înălțătoare cuvântare, a arătat momentele mai însemnate din domnia gloriosului Rege desrobitor de neam și întregitor de țară. A descris în culori vii și foarte emoționante vitejia armatei române și sacrificiile aduse de ea în îndârjite lupte pentru desrobirea noastră, a transilvănenilor, din cătușele robiei milenare. Vitejia și iubirea față de popor și țară au fost răsplătite cu încoronarea dela Alba-Iulia, cetate de umiliri și suferințe, dar și de înălțare și mărire națională. Operile de consolidare, chemate să asigure prosperarea neamului nostru, înfăptuite de Regele Ferdinand, mai de seamă aici în Ardeal sunt: Universitatea din Cluj, care-i poartă regescul nume și reînființarea Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, suprîmată pe vremuri de conții unguri trufași, care n'au putut-o suferi între zidurile cetății Clujului unguresc de odinioară. Cu recunoștință să ne plecăm în fața memoriei Regelui Ferdinand I. și să ne angajăm toți Românii de bine la munca de consolidare a acestei țări, al cărei pământ este frământat cu lacrimile și sângele strămoșilor noștri.

Cuvintele Arhieriei au făcut o plăcută impresie asupra publicului foarte numeros și select, care a luat parte la această sărbătoare. *Coresp.*

Te Deum la Catedrală. Duminecă, 22 Iulie, după liturghia obicinuită a urmat un Te Deum servit de ziua numelui M. S. Regina Maria. Au participat autoritățile militare și civile din Cluj, cărora le-a rostit o cuvântare bine simțită și prinsă, reliefând importanța zilei, pâr. consilier eparhial Dr. Seb. Stanca. Defilarea frumoasă a încadrat armonios acest tablou național impozant.

Iubileul de 90 ani al parohului-protopop onorar *Procopiu Costea* din Ighiel. În ziua de 8 Iulie, — Sf. mucenic Procopie, — credincioșii din Ighiel prot. Alba-Iulia, într'un cadru de unanimitate și rară bucurie au sărbătorit onomastica iubitelui lor părinte Procopiu, din fericitul prilej al împlinirii a 90 ani din viață, la care s'a alăturat și solemnitatea introducerii în parohie a noului preot *Aurel Velea*, cu atribuții de capelan. Cu această ocazie — adevărat eveniment neuitat pentru patriarhalitatea unui sat — serviciul divin a fost săvârșit de P. O. prot. Al. Baba, având coliturizatori pe preoții P. Circo, M. Pușcașiu și A. Velea. La sfârșitul sf. Liturghii s'a oficiat un Te-Deum pentru sărbătoritul zilei, a urmat apoi înălțătoarea predică a P. O. prot. Al. Baba, arătând cum acest preot fiind înarmat cu virtuțile creștinești, a muncit pentru poporul său cu mult zel și abnegație, fiind un vrednic elev al școlii șaguniene, unde a avut parte de fericitul moment ca el să fie acela care să-i închidă pleoapele marelui Șaguna. În cadrele acestei cuvântări s'a făcut și introducerea în parohie a preotului A. Velea. După terminarea serviciului divin s'a făcut plecarea la casa sărbătoritului, unde P. On. prot. Al. Baba transmite urările de bine și zile îndelungate, pe cari le-a primit telefonic dela P. Sf. Episcop Nicolae Ivan, precum și a tuturor preoților din tractul A.-Iulia. A urmat apoi cuvântul reprezentantului F. O. R.-ului, dl Andrei Floaș, precum și a invitaților și credincioșilor. Ca un interpret credincios al sentimentelor pe cari le-am văzut manifestându-se și din cuvântările rostite, un singur lucru se poate concluda, că vrednicul paroh prot. onorar este iubit și încunjurat de stima ce se cuvine unui adevărat preot. *Pr. A. V.*

Rezultatul general al bacalaureatului. La Ministerul Instrucțiunii au sosit toate rezultatele examenului de bacalaureat din întreaga țară. La acest examen s'au prezentat 6015 candidați și au fost declarați reușiți 3182, adică un procent de 52.90 la sută. În sesiunea anului trecut, procentul celor reușiți a fost de 76.52 la sută. Scăderea procentului din anul acesta se datorește în primul rând modificării legii bacalaureatului, care a făcut ca acest examen să fie mult mai riguros. Dela înființarea bacalaureatului, din 1925, până în anul acesta, au trecut acest examen 65.430 de candidați. Deci în timp de 9 ani, aproape 60 mii de elevi de liceu au mers la facultăți.

Nr. 83—1934. (15) 1—1

Publicație de licitație.

Consiliul parohial ortodox român din comuna *Ponorel*, plasa Cămpeni, jud. Turda, ține la data de 29 Iulie 1934, ora 2 p. m., în localul școlii primare, o licitație publică pentru repararea bisericii sale.

Devizul de lucrările ce urmează a se efectua se poate vedea în orice zi la oficiul parohial. Concurenții vor depune o garanță în numerar de 10% din valoarea lucrării.

Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința lucrarea, fără considerare la prețuri și condițiuni, aceleia dintre concurenți, care va prezenta mai multă garanție și soliditate.

Ponorel, la 18 Iulie 1934.

Președintele Consiliului parohial:
Ioan Gligor, paroh.

Văzut: *Sorin I. Furdul*, protopop.

Nr. 256—1934. (16) 1—2

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de cl. III. *Bucium-Isbita*, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „*Renașterea*”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar deta stat.
2. Casă de locuit, închiriată de parohie.
3. Folosirea cimiterului.
4. Venitele stolare obicinuite.

Cei ce doresc să ocupe acest post vor înainta subsemnatului oficiu, în termenul legal, cererile însoțite cu documentele și actul de învoire a P. Sf. Sale și cu prealabila noastră încunoștințare se pot prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Abrud, la 23 Iulie 1934.

În înțelegere cu Consiliul parohial.

Petru Popovici, protopop.

Nr. 477—1934. (17) 1—2

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de cl. III. *Lăschia*, din protopopiatul Ceta-tea-de-Peatră, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „*Renașterea*”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat.
2. Sesiune parohială două cimitere și un teren fânață cca 1 jug.
3. Una mierță (30 lit.) cucuruz nesfârmat de fiecare fum.
4. Venitele stolare obicinuite.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta cererile cu documentele prescise subsemnatului oficiu și cu încuviințarea acestuia se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Concurenții vor prezenta act de învoire dela P. S. S. Episcopul nostru, fără de care nu vor putea fi luați în lista de candidare.

Baia-Mare, la 20 Iulie 1934.

În înțelegere cu Consiliul parohial.

Alecsiu Latiș, protopop.

Nr. 169—1934. (14) 2—2

CONCURS

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. II-a *Cușma*, protopopiatul Bistriței, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „*Renașterea*”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Întregirea salariului dela stat conform fashiunii din coala B.
2. Casă parohială cu toate dependențele.

3. Sesiune parohială 11 jug. arător și fânațe.

4. Opt stânjini lemne de foc în pădure și o soarte de lemne în pădurea urbarialistilor cu dreptul de pășunat pentru o vită.

5. Venitele stolare, statorite în ședința Consiliului și Adunării parohiale din 15 Aprilie 1934.

Doritorii de-a ocupa acest post, își vor înainta cererile cu documentele prescise subsemnatului oficiu și cu încuviințarea acestuia, se vor putea prezenta în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul.

Concurenții vor prezenta act de învoire dela P. Sf. Sa Episcopul nostru, fără de care nu vor putea fi luați în lista de candidare.

Bistrița la 24 Iunie 1934.

Oficiul protopopesic în înțelegere cu Consiliul parohial din *Cușma*.

Din încredințare:

Pr. Victor Mureșian, capel. prot.

Școala Minieră a Statului Baia-Mare.

Ad. Nr. 102—1934.

Școala Minieră a Statului din Baia-Mare, de sub Ministerul Industriei și Comerțului, care pregătește maiestri mineri și metalurghi pentru minele și uzinele metalurgice, pentru minele de fier și de sare atât ale Statului cât și ale societăților miniere și ale particularilor, publică următorul

CONCURS

Ca elevi ai școlii miniere a Statului din Baia-Mare se primesc acei tineri, cetățeni români, cari au împlinit vârsta de 17 ani și cari au absolvit cursul inf. de liceu sau gimn.

Cererile scrise cu mâna proprie și prevăzute cu timbre regulate sunt de a se înainta Direcțiunii școlii cel mai târziu până la 15 August 1934.

La cerere se vor anexa următoarele acte: 1. Extras de naștere. 2. Certificat de studii. 3. Certificat de bună purtare. 4. Certificat de naționalitate.

5. Certificat medical care să adeverească că petentul nu are defecte corporale organice. 6. Certificat dela autoritatea stării civile că este necăsătorit. 7. Certificat autentic despre ocupațiunea întreprinsă după părăsirea ultimului an școlar. 8. Tinerii cari sunt în etate de peste 21 ani, vor anexa acte autentice că au satisfăcut serviciul militar.

Tinerii cari doresc să fie primiți ca elevi trebuie să știe perfect limba română în vorbire și scris, afară de aceea, tinerii reușiți la vizita medicală, vor fi supuși unui examen de admitere din: a) Limba română (numai în scris); b) Aritmetică, c) Geometrie (în scris și oral). Candidații nereușiți la probele scrise, nu se admit la examenul oral.

La examenul de admitere, care se va ține în 27, 28 și 29 August a. c., se vor prezenta numai tinerii cari vor fi chemați prin aviz separat.

Prelegerile se încep la 2 Sept. c.

Elevii sunt obligați a presta efective lucrări de practică, trei zile la săptămână, 6 ore în fiecare zi de lucru, pentru care vor primi plată zilnică ce se va stabili ulterior. Elevii admiși în anul I vor începe lucrările de practică odată cu începerea cursurilor. — Prelegerile durează 3 (trei) ani școlari de câte 10 (zece) luni, și tinerii cari au terminat cu succes această școală devin maiestrii minieri sau maiestrii metalurghi.

Taxe școlare nu sunt sub nici un titlu. — Școala nu are internat, elevii sunt externi.

Direcțiunea.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.